

Na desni strani vzhodne stene je zgoraj naslikan prizor križanja Kristusa z Marijo na levi in Janezom Evangelistom na desni. V spodnjem polju je naslikana pokrajina z mestoma na levi in desni ter sv. Katarino na levi, ki moli ob mučilnem kolesu, in sv. Marjeto na desni v vrtu, ograjenem s pleteno ograjo iz vrbja. Stenske freske so nastale na sredini 15. stoletja. Nad ograjo vrta je ohranjen nimb z vrezanimi žarki neke figure na starejši plasti freske. Na južni steni so verjetno prizori iz legende patrona cerkve. Poleg pokrajine z gradom in cerkvijo je ohranjen prizor z mladeničem v ječi in podoba mladeniča z rokami, sklenjenimi v molitvi. Pod oknom južne stene je ohranjena tudi baročna poslikava z delom oltarnega nastavka.

Določeno je bil način prezentacije ometov na stenah kora. Vsi novejši zaribani in slabi ometi brez poslikav naj se odstranijo. Novi ometi naj se po strukturi in sestavi prilagodijo starejšim ohranjenim. Ometi s poslikavami naj se obšivajo. Baročni ometi so nivojsko višji in sledijo dejanskim poškodbam na cezurah. Spodnji gotski omet pod freskami, ki je glajen in naključvan, naj se prezentira tako, da se vdolbine plombirajo. Sinopije na tej naključvani plasti ometa naj se retuširajo. Omet na oboku ni naključvan. Freske so bile nanese na naknadno v tehniki fresco secco. Na baročnem slavoloku so na zahodni steni ohranjeni le fragmenti poslikav. Na stenah in oboku ladje so narejene pasovne sonde na sedmih plasteh ometov z barvanimi beleži.

Leta 2000 sta bili v prostore delavnice RC iz stranskih oltarjev prineseni dve oljni sliki v lesenih okvirjih, za kateri sta si konservator in restavrador že dolgo prizadevala, da bi bili v prvi fazi vsaj konservirani. Slika iz desnega stranskega oltarja prikazuje vse svete. Ta slika je bila le konservirana. Slika iz levega stranskega oltarja s prizorom štirinastih priprošnjikov v sili s Kristusom, Marijo in Jožefom je restavrirala Aleksandra Javornik. Slika je v spodnjem delu in ob straneh odrezana, na levi strani vertikalno zarezana in delno uničena v sredini. Na sliki je upodobljenih in razpoznavnih le enajst svetnikov priprošnjikov. Prisotnost dveh svetnikov je nakazana le z njihovimi rokami, eden od svetnikov manjka v celoti. Slika, ki je v oltarno nišo verjetno prinesena od drugod, je kvalitetno delo do sedaj še neugotovljenega avtorja. Čas nastanka, prva polovica 18. stoletja, je časna datacija. Kompozicijsko shemo slike je ravno zaradi njene okrnjenosti težko določiti. V spodnjem sredinskem delu stoji dopasna podoba sv. Vida v kotlu. Na levi strani spodaj je sv. Jurij v viteški opravi in s sulico v roki. Podoba zmaja ni ohranjena. Nad Jurijem kleči sv. Panteleon v meščanski obleki, z

dlanmi, prbitimi z žebljem na glavo. Desno od njega kleči sv. Barbara s kelihom in hostijo. Levo od Panteleona je vidna roka manjkajočega svetnika (Ahac z ročajem meča). V naslednji gornji vrsti je na levi podoba sv. Erazma v škofovski obleki s svojimi črevi na vitlu in na desni prav tako v škofovski opravi sv. Blaž z gorečo svečo. Nad njima na oblakih kleči Marija, obrnjena h Kristusu, ki ima križ v levici in sedi na oblaku na vrhu in sredini slike. Radiografski posnetki so potrdili, da slika ni bila preslikana. Obe sliki sta bili nekoč že restavrirani in dublirani. Na slavoločni steni v ladji je na mestih, kjer sta bili sliki, vidna stenska poslikava. Na levi strani slavoločne stene je obraz škofa s pastirsko palico. V letu 2001 je Aleš Sotler s sodelavci vse freskoomete v koru plombiral in jih po potrebi še dodatno injektiral. Ometi s plombami so sanirani in dobro narejeni v skladu s predhodnim dogovorom. Izravnalni vrhnji baročni ometi izstopajo na tistih mestih, kjer je bil gotski omet v celoti odstranjen pri zidavi obeh oken, ter na novo oblikovani slavoločni steni. Izjema so v celoti odstranjeni ometi na spodnjem delu severne in južne stene. Tu se bodo nanegli ometi, ki so podobni baročnim in so tudi izvedeni na istem nivoju. Restavratsorska dela je financiralo Ministrstvo za kulturo RS. Programa retuširanja poslikav in zaščite intonaka odkritih fresk na oboku za leto 2002–2003 omenjeno ministrstvo ni odobrilo in ni finančno podprlo.

Bogdan Badovinac

267

EŠD: 195

Naselje: Simonov zaliv

Občina: Izola

Ime: Izola – arheološko najdišče Simonov zaliv

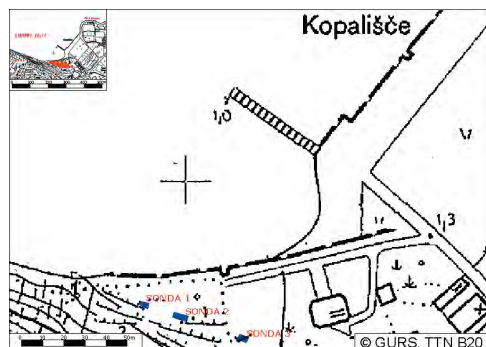
Naslov: Simonov zaliv

Področje: A

Obdobje: rimsko obdobje

Vrsta dela: 6

Sklop rimske ville maritime s pristaniščem v Simonovem zalivu kot eno najbolj ohranjenih tovrstnih najdišč na slovenski obali je bil v minulih obdobjih pogosto predmet arheoloških raziskav tako na kopnem kot na morskem dnu (Stokin, 2001, 406). Težišče kopenskih izkopavanj je bilo ves čas usmerjeno na rtiču Korbat. Gre za predel z bivalnimi prostori obmorske vile, in kot zaenkrat kaže, za vzhodni rob urbaniziranega območja. Vzporedno potekajoče podvodne akcije so beležile pristaniške strukture ter dele arhitekture, ki so danes preplavljene z dvigom morske gladine. Še

Simonov zaliv. Tloris raziskanega območja na podlagi TTN (izris: Matej Strašek)

najmanj posegov je bil doslej deležen zahodni rob zaliva pod rtom Kane, kjer se ozek obalni pas strmo dvigne v skoraj prepadno steno. Še vedno aktivna pobočna erozija je tod odložila debel nanos in na ta način zaščitila verjetne arheološke strukture neposredno ob obali. Da so na tem mestu pričakovani ostanki gospodarskih poslopij, nakazujejo linije potopljenih zidov na skrajnem zahodnem robu zaliva (Stokin, 2001, 406, sl. 3). V letu 2001 je prišlo prav na tem območju do prvih manjših raziskav, s katerimi smo ugotovili stratigrafijo in potrdili pričakovano širitev pozidave po vsem zalivu na razdalji več kot 300 metrov.

Do preventivnih raziskav je prišlo zaradi predvidene izgradnje fekalnega kolektorja iz smeri Izola pod vzhodno rta Kane po naročilu Občine Izola. Projekt je predvideval do približno 1,5 metra globok poseg. Kulturnovarstveni pogoji Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran za izdajo gradbenega dovoljenja so naročnika obvezovali, da financira arheološki nadzor na vsej trasi ter tri preventivne arheološke sonde na predelu ogroženosti spo-

Simonov zaliv. Ruševinska plast v sondi 2 (foto: Srečko Firšt)

menika z namenom arheološkega vrednotenja. Arheološka dela smo v času od 5. 2. do 16. 2. 2001 pod nadzorom Marka Stokina z MZVNKD Piran smo jih opravili arheologi iz podjetja Arhej, d. o. o. Vse tri sonde smo sprva zamejili na 4 x 2 m, po odkritju ruševinske plasti v sondi 2 pa smo to podaljšali za dodatne 3 m. Stratigrafijo smo sledili do flišne geološke osnove (v sondah 1 in 2), v sondi 3 pa do rdečerjavih oglejenih tal. Oboje se pojavi od 2,8 do 3,2 m pod površjem, absolutno pa se podlaga od S1 proti S3 spušča od 1,1 m n. m. v. do 0,3 m n. m. v., torej od zahoda proti vzhodu. Na celotnem raziskanem območju je pod tankim slojem ruše več kot 2 m debel sloj pobočno erodiranih posutij. V S1 in S3 so se te nalagale na plast brez prepoznavnih struktur. V S2 je bila v posutju zajeta ruševina nekdanje terase, pod njo pa ruševina rimskega zidu, ob samem robu izkopa verjetno ostanki zidu, na katerega se je navezovala kulturna plast. V zahodnem delu S2 je bila nad geološko podlago iz kamenja sezidana stojka, v fliš pa vkopana jama, zapolnjena z organskimi ostanki. Ruševinsko plast smo očistili in dokumentirali, odstranjevali pa je nismo, ker iz varnostnih razlogov to ni bilo mogoče. Ostala je v celoti ohranjena več kot meter globoko pod komunalnim vodom. Ruševinska plast se od severovzhodnega vogala strmo spušča in se postopoma izklini. Glede na njen naklon lahko predvidimo potek zidu v smeri severozahod–jugovzhod in verjetno navezavo na ostanke objekta, ki jih ob oseki vidimo potopljene pod morsk gladino v neposredni bližini. Strukture, odkrite v S2, nakazujejo, da gre za površino zunaj stavbe, na katero se je, sodeč po eni ugotovljeni stojki, navezovala lesena stavba, na primer baraka. Ta ugotovitev in dodatno še odkritje odpadne jame se skladata z domnevo, da gre v tem delu zaliva računati z gospodarskimi objekti. Med izkopanim gradivom nismo prepoznali najdb, ki bi ožje opredeljevale

Simonov zaliv. Sezidana stojka v sondi 2 (foto: Srečko Firšt)

čas uporabe stavbe. V vrhnjem sloju ruševinske plasti smo izluščili le nekaj ostenij amfor in kose belega ometa.

Literatura

STOKIN, Marko (2001): Simonov zaliv: antična vila. *Annales*, 26. Koper, ZRS, 405–412.

Matjaž Novšak

268

EŠD: 3362

Naselje: Skomarje

Občina: Zreče

Ime: Skomarje - cerkev sv. Lamberta

Področje: UA

Obdobje: pozna gotika, barok

Vrsta dela: 4, 5, 6, 7, 8

Leta 1997 je Jože Podgrajšek obnovil in zamenjal poškodovane dele strešne konstrukcije strehe zvonika ter jo prekril z novim skriljem. Pred obnovo zunanjsčine župne cerkve smo s sondiranjem barvnih plasti na zvoniku, zgrajenem leta 1723, odkrili prvotno fasadno poslikavo z rustično členitvijo v pritličju in pilastri, ki so v nadstropju prekinjeni s horizontalnim pasom. Poslikava v sivomodri barvi je bila vtisnjena v glajen beljen omet. Na platišču ure na vzhodni strani smo odkrili več plasti poslikanih številčnic. Na beljenih fasadnih ometih kora, prizidanega v začetku 18. stoletja, smo na vogalih odkrili šivan rob v temnorjavi barvi in na južni podolžni steni naslikano sončno uro s črnimi rimskimi številkami na zvitku, obrobljenem s temnordečo črto in senčnikom. V južni steni ladje, ki je brez talnega zidca, smo odprli dva šilastoločno zaključena gotska okna iz 15. stoletja. Krogovičij iz spolij, ki so bile uporabljene za polnilo pri njihovi zazidavi, nismo uspeli rekonstruirati. V zazidani vratni odprtini v zahodni steni južne kapele so bile za podboj uporabljene rdeče barvane gotske spolije. Na severozahodnem vogalu ladje smo odkrili fragmente poslikave šivanega roba z večjimi kvadri v rdeči in manjšimi v modri barvi. Gotski portal z ajdovim zrnem v zahodni fasadi je bil beljen z gostim beležem in barvan sivomodro. Čeprav smo dovolili odstraniti poškodovane fasadne omete le na koru, severni in zahodni steni ladje, so zidarji odstranili vse omete, vključno še z neraziskanimi na južni kapeli. Gradnja zvonika je enovita iz skrilacev, brez nadzidav. Na severni steni ladje so bile vidne nadzidave in dozidave v gradbenem razvoju cerkve, ki smo jih poudarili s prezentacijo najbolj pričevalnih in izpovednih faz. Vsi novi fasadni ometi so izdelani v tehniki zaglajenega apnenega ometa. Zidarska

obnovitvena dela je izvedel Jože Rahle, slikopleskarska Martin Jug, financirala pa sta jih Župnija sv. Lamberta in Občina Zreče.

Bogdan Badovinac

269

EŠD: 4971

Naselje: Skrilje

Občina: Ajdovščina

Ime: Skrilje – domačija Favetti

Naslov: Skrilje 24

Področje: E

Obdobje: 18. in 19. stoletje

Vrsta dela: 4, 6, 7

Utrjene so bile vse zahodne stene atrijsko zasnovane domačije Favetti v Skriljah. Najprej je bil stolčen dotrajan fasadni omet in z vodo sprano zidovje. Sledila je pozidava porušene stene s kamnom. Nazadnje pa so bile stene injektirane ter ometane z grobim in finim ometom.

V okenske odprtine so bili vgrajeni tudi manjkajoči kamniti okvirji in kovane mreže.

Andrejka Ščukovt

270

EŠD: 652

Naselje: Slake

Občina: Podčetrtek

Ime: Slake - cerkev Device Marije na Pesku

Področje: UA

Obdobje: zrel barok

Vrsta dela: 4, 7, 8

Župnijski urad Podčetrtek se je v letu 1997 lotil temeljite obnove strehe zvonika. Skril na strehi zvonika je začel odpadati, ker so železni žebliji, s katerim je bil v letih 1971–1972 pribit, sčasoma zarjaveli in popustili. Poleg tega je bilo treba zamenjati sprhnjene dele lesene konstrukcije. Streha zvonika je bila prekrita z novim skriljem in nanjo je bil postavljen obnovljen in pozlačen stari kovani križ z jabolkom. Po končanih krovskih delih, ki jih je izvajal Ivan Podgrajšek iz Zlakeve nad Zrečami, se je z apnenimi ometi in apnenimi barvami popravila arhitekturna poslikava iz leta 1701. V letu 1998 je bila na preostalih strehah cerkve zamenjana dotrajana opečna kritina s historično skriljevo kritino, ki je porok za trajnejšo in optimalno zaščito baročnih fresk. Krovska dela je izvajal Jože Podgrajšek. Leta 1999 je kamnosek Vojko Urisk na podlagi zavodovega rekonstrukcijskega načrta na novo izklesal preklado s karniso in podboj por-